

קורח - "אף אני רוצה בכך": הרצון להיות כהן גדול

השיחה: לקוטי שיחות חלק י"ח, שיחה א' לפרשת קורח • siha.beiyoune@loubavitch.fr

אָחַד, אָרוֹן אָחַד וְתוֹרָה אַחַת וּמִזְבֵּחַ אָחַד וְכֹהֵן גָּדוֹל אָחַד -
וְאַתֶּם ר"נ אִישׁ מִבְּקָשִׁים כְּהֵנָּה גְדוֹלָה? אָף אֲנִי רוֹצֶה בְּכֶךָ!
"הָא לְכֶם תִּשְׁמִישׁ חֲבִיב מְכַל, הִיא הִקְטַרְתְּ הַחֲבִיבָה מִכָּל
הַקְּרָבָנוֹת, וְסֵם הַמָּוֶת נָתַן בְּתוֹכֹ, שְׁבוּ וְשִׁרְפוּ נִדְב וְאֲבִיהוּא...
מִי שִׁיבְחָר בּוֹ [הַקֵּב"ה] יֵצֵא חַי וְכֻלְכֶם אוֹבְדִים".

נשאלות השאלות - בפשוטו של מקרא:

(א) מה הביא המאמים חמישים איש לחטא שכזה - ועד
להפקרת חייהם? הרי משה התרה אותם באופן הכי מפורש!
(ב) איך יתכן שמשה השתתף עמם, כביכול, באמרו "אף אני
רוצה בכך"? מה הוא התכוון לפעול אצלם עם אמירה שכזו?
(ג) הרי הקב"ה הבטיח למשה בפרשת יתרו "וגם בך יאמינו
לעולם"; אם כן, כיצד ייתכן שקורח יחלוק על משה, והוא וכל
עדתו לא יאמינו שכל מעשי משה הם רק בשליחות הקב"ה?

מקור 3 - קורח חשב שאפשר לפעול ולשנות החלטתו של הקב"ה

והביאור בזה:

טענתו של קורח מפורשת בכתובים: "וַיִּקְרַב אֶתְּךָ וְאֶת כָּל
אֶחָיִךְ בְּנֵי לֵוִי אֶתְּךָ וּבְקִשְׁתֶּם גַּם כְּהֵנָּה". הוא לא רוצה להסתפק
בזכותו להיות לוי, אלא הוא רוצה הזכות להיות כהן גדול!

אכן, בחולקו על משה, קורח לא הכחיש שמשה הוא שליח ה'
ושמעשיו הם על פי הקב"ה², אלא הוא סבר, שניתן להוסיף על
מעשים אלה או לשנותם - כשם שאפשר באמצעות תפילה
ובקשה להביא לכך שהקב"ה ישנה או יסיר גזר "דין" וכו'³.

מה גם שלאחר היה קשר מסויים לחטא העגל, החטא שגרם
להעברת הכהונה מהבכורות אל הכהונים. ומכיון שהלוויים לא
השתתפו בחטא העגל - קורח דורש להיות הוא הכהן הגדול!

מקור 4 - בעיקרון, רצונם של ה-250 איש היה נעלה ביותר!

ועפ"ז מובנת היטב טענתם של 250 ראשי העדה:

הם לא התכוונו לחלוק על משה, אלא רצו להיות גם הם⁴
כהנים גדולים - לא כדי להשתרר על ישראל, אלא כדי להיות
בדרגת קדש-קדשים, לעמוד תמיד לפני הקב"ה ולשרת אותו.
ועל זה אמר משה רבינו "אף אני רוצה בכך!"⁵ - הרצון להיות
כהן גדול הוא אמנם דבר טוב ונעלה ביותר, אך למעשה - יש
רק "כהן גדול אחד".

אלא שאצלם היה הרצון להיות כהן גדול עצום כליכך, עד
שהם הסכימו להקריב קטורת, הגם שידעו על התראת משה
על כך, ובלבד להתקרב בנתיים לקב"ה, כמו נדב ואביהוא⁶.

² וזה שמשה הבין בדברי קורח שהם טוענים ש"לא ה' שלחני", הוא רק מצד
ענותנותו של משה רבינו, שחשב אולי הוא לא זכה לקיום הבטחת הקב"ה
"וגם בך יאמינו לעולם", כשם שיעקב חשש שמא "התלכלך בחטא" וכו'.

³ וכפי שראו בפועל אחרי חטא העגל וחסא המרגלים, שתפילתו של משה
עזרה לשנות את הגזירה.

⁴ ויש לומר שבזה הם היו שונים מקורח עצמו: קורח רצה להיות הכהן הגדול
במקום אהרן, בעוד הם רצו להיות כהנים גדולים בנוסף לאהרן הכהן הגדול.

⁵ ופשוט ש"משה אמת ותורתו אמת", ואם כן, אם הוא אומר שרוצה להיות כהן
גדול, סימן שגם הוא באמת רוצה להיות כהן גדול!

הערה למגיד השיעור: שיחה זו היא יסודית ביותר להסביר גישת
תורת החסידות על מעשה קורח בכלל, ועל החיים בכלל. איך גם
דבר הנראה שלילי, יש בו בעצם הרבה דברים חיוביים.
שיחה זו מיוסדת על התוועדויות ש"פ קורח תשל"ג ותשל"ד
(נמצאות במדור הוספות של האתר).

הקדמה:

בפרשתנו, מסופר איך קורח ועדתו התחילו להתלונן על משה ועל
אהרן. על מה הייתה תלונתו של קורח? רשמית, המחלוקת הייתה
סביב כמה דברים: לכל לראש, על זה שהכהונה הגדולה הועברה
לאהרן ולבניו ולא למשפחתו; וגם על זה שאליצפן בן עוזיאל - ולא
קורח - נתמנה כנשיא שבט לוי (ראה הסבר בהערה¹).

קורח התלונן על עוד כמה דברים (כמסופר במדרשים וכו'). ואכן,
כפי שהסברנו בשיעורים קודמים (לקו"ש ח"ד קורח ועוד), היסוד
העיקרי לכל תלונותיו היה שאינו מקבל את מרותו של משה רבינו,
ומכאן למדנו על החשיבות של ההתקשרות לנשיא הדור.

אכן, בשיעור זה נתעכב על זווית חדשה: הצד החיובי בדרישותיו
של קורח ועדתו. אמנם לא נכשיר את מעשיהם השליליים, אבל
נלמד איך משה רבינו ראה את הטוב בדרישותיהם, ונלמד מזה
הוראה בעבודת ה' בחיי היום יום, וכפי שנבאר בארוכה בעז"ה.

[שיעור זה חשוב במיוחד בימים אלה, בסמיכות ליום ג' תמוז, כדי
להתקשר עוד יותר לנשיא הדור, וללמוד מהדרך שרואים תמיד
אצל כ"ק אדמו"ר, לראות הטוב שבכל דבר; ותן לחכם ויחכם עוד].

מקור 1 - האם ניתן לשלב הפשט של מעשה קורח עם פנימיותו?

ידועים דברי הזוהר שפנימיות התורה ונגלה שבתורה, הם
בבחינת "נשמתא" ו"גופא" של אותו הדבר; ואם כן, כשם שיש
קשר הדוק בין הגוף והנשמה, כך צריך להיות קשר הדוק בין
הרובד הפשוט והרובד הפנימי בכל פרשה ופרשה שבתורה.

ובכן, בפנימיות התורה מבואר בארוכה על גודל מעלת קורח,
שכל טעותו היתה בכך שבדרישתו להיות כהן גדול, הוא דרש
סדר הנהגה מן הסוג שיהיה רק לעתיד לבוא, כאשר הלוויים
היו כהנים, הגם שהיום אין מקום להנהגה כזאת בפועל.

נשאלת השאלה: איך ניתן לשלב ביאור נשגב זה עם פשוטו
של מקרא על מעשה קורח, המתמקד בעיקר על חומר
מעשהו ועל גודל נפילתו לשאול תחתית, כמובא במדרשים?

מקור 2 - כמה דיוקים בפשט מעשה קורח מוכיחים שזה לא פשוט

הדבר יובן בהקדים כמה שאלות ודיוקים בפשוטו של מקרא
על מעשה קורח; דהנה, על מענהו של משה לקורח ועדתו -
"קחו לכם מחתות" כדי להקריב את הקטורת, מפרש רש"י:

"אָמַר לָהֶם [מִשֶּׁה]: בְּדַרְכֵי הָעֶכּוֹס יֵשׁ נִימוּסִים הַרְבֵּה וְכַמְרִים
הַרְבֵּה, וְאֵין קְלָם מִתְקַבְּצִים בְּבֵית אָחַד; אָנוּ אֵין לָנוּ אֶלָּא ה'

¹ קצת רקע משפחתי: לקהת (בנו של לוי בן יעקב) היו ארבעה בנים: עמרם,
יצהר, חבורן, עוזיאל. עמרם היה אביו של משה ואהרן, ולכן התפקיד הראשון
ניתן לאחד מבניו - משה היה נשיא ישראל. כעת, היה מסתבר שהתפקיד הבא
היה עובר בטוח לבן השני של קהת - יצהר (וקורח היה הרי בנו של יצהר...)
בפועל, לא רק שהתפקיד הבא (הכהונה הגדולה) ניתן שוב לאחד מבני עמרם
- לאהרן הכהן, אלא שגם התפקיד שלאחריו (נשיאות שבט לוי) ניתן לאחד
מבני עוזיאל - הבן הרביעי של קהת... קורח חשב לעצמו, יש גבול!

עפ"ז מובנת ההתאמה עם פשוטם של כתובים; דהנה מהות טענת קורח נגד משה ואהרן הייתה: "רַב לָכֶם! פִּי כָל הָעֵדָה כָּלֶם קִדְשִׁים (כולם שמעו דברים בסני מפי הגבורה - רש"י), וּבְתוֹכָם ה', וּמְדוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קֶהֱל ה'!".

היסוד לטענתם היה דברי הקב"ה **לכל עם ישראל** במתן תורה: "וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלֶכֶת כְּהֹנִים וְגוֹי קְדוֹשׁ". ואם כן, מכיון שכל ישראל היו ראויים להיות כהנים גדולים (אלא שחטא העגל מנע זאת מהם), לכן נתעורר אצלם רצון להיות כהנים גדולים.⁷

מקור 6 - מדוע תפקיד הכהן גדול אינו שייך לכולם, כתפקיד הלוי?

[נשאלת השאלה: בסופו של דבר, מדוע אמור להיות רק כהן גדול אחד? מדוע הרוצה בכך לא יהיה גם הוא כהן גדול?]

דהנה, ידועים דברי הרמב"ם על מהותו של שבט לוי:

"וְלִמָּה לֹא זָכָה לְוֵי בְּנֵי־לֵוִי אֲרָץ יִשְׂרָאֵל וּבְבִזְתָּהּ עִם אֶחָיו? מִפְּנֵי שֶׁהִבְדִּיל לְעַבְדָּ אֶת ה' לְשִׁרְתוֹ וּלְהוֹרוֹת דְּרָכָיו הַיְשָׁרִים וּמִשְׁפָּטָיו הַצְּדִיקִים לְרַבִּים, ...לְפִיכָּה הִבְדִּילוּ מִדְּרָכֵי הָעוֹלָם.

"וְלֹא שֶׁבֶט לְוֵי בְּלִבְד אֶלָּא כֹּל אִישׁ וְאִישׁ מִכָּל בְּאֵי הָעוֹלָם אֲשֶׁר נִדְּבָה רִחוּוֹ אֹתוֹ וְהִבִּינוּ מִדְּעוֹ הִלְבְּדָל לְעַמְד לְפָנָיו ה' לְשִׁרְתוֹ וּלְעַבְדוֹ לְדַעַה אֶת ה', ...וּפָרַק מֵעַל צְנָאוֹ עוֹל הַחֲשָׁבוֹנוֹת הַרְבִּים אֲשֶׁר בְּקִשׁוֹ בְּנֵי הָאָדָם הָרִי זֶה נִתְקַדֵּשׁ קִדְשׁ קִדְשִׁים וַיְהִי ה' חִלְקוֹ וְנִחְלָתוֹ לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים".

ואם כן, מדוע תפקיד הכהן גדול מוגבל לאדם אחד בלבד?

מקור 7 - שלושה דרגות בעבודת ה', עבור שלושה סוגי אנשים

הדבר יובן בהקדים ביאור שלושת הדרגות בעבודת ה':

(א) המצוות שנתלבשו בדברים גשמיים, המסמלות את הקשר עם ענייני העולם, לברר אותם ולעשותם כלי לאלוקות.

(ב) התורה שהיא למעלה מעלה מן העולם, המסמלת את פרישות האדם והבדלתו מחיי המעשה.

(ג) מסירות נפש - המסמלת הקשר עם הקב"ה שלמעלה מכל מדידה והגבלה (כפי שקשר זה הוגדר על-ידי התורה עצמה).

ובכן, שלושת עבודות אלה מתאימות לשלש מדרגות כלליות הקיימות בעם ישראל:

(א) עבודתם של רוב בני ישראל היא ב"דרך ארץ", במלאכה כפשוטה בחיי היום יום - "כל מעשיך יהיו לשם שמים".

(ב) עבודתם של שבט לוי - שזהו בכללות בעלי התורה, היא בהבדלה מהוויות העולם הזה כדי לשרת את הקב"ה.

(ג) עבודת הכהן, ובפרט הכהן גדול - שאסור לו לצאת מירושלים,⁸ מהיראת ה' המושלמת ומעבודת קודש הקדשים.

ועפ"ז נוכל לבאר איך שלושת עבודות אלה מתאימות לכל יהודי, כדי להביאו לידי שלימות בעבודת ה'.

דהנה, בעבודת ישראל בעולם הזה, קיימים שני האופנים: עבודת האדם עם עצמו ועבודתו עם העולם. באופן כללי, זהו ההבדל בין "בעלי תורה" לבין "בעלי מעשים טובים".

ועפ"ז מבואר היטב שלושת הדרגות בעבודת ה':

(א) עיקר עבודת כל יהודי היא עיסוק בקיום המצוות, כי על-ידי כך מתגשם הענין של דירה בתחתונים.⁹

(ב) אצל מי ש"נדבה רוחו" יכולה להיות עיקר העבודה באופן של מארי תורה, מובדל מעניני העולם. אמנם עבודה זו היא שייכת לכולם, אבל אינה חייבת; רק מי ש"נדבה רוחו" יכול לעשות עיקר חייו מהעיסוק בתורה.

(ג) עבודת הכהן הגדול, דבקות בהקב"ה באופן של מסירות נפש, אינה מתאימה להיות סדר קבוע לכל אחד ואחד בכל יום בעבודת ה'¹⁰, אך כל יהודי צריך [וחייב] להיות "רוצה בכך".

ביאור הדברים:

בכל סוגי העבודות צריך היהודי לרצות להיות קשור לאלוקות במסירות נפש, אלא שמכיון שרצון הקב"ה הוא לעשות דירה בתחתונים, האדם מבין שעבודתו צריכה להיות באחת משני סוגי העבודות הראשונים ("בעלי מצוות" ו"בעלי תורה") - עבודות השייכים בפועל ממש לכולם.¹¹

ודווקא באופן כזה האדם מגיע לשלימות בכל אחד מסוגי העבודת ה', מכיון שהאדם מבין שהעולם מצד עצמו - אינו תכלית, גם הפרישות מהעולם - אינה תכלית! עיקר התכלית הוא הרצון להיות "כהן גדול" - להיות דבוק לגמרי לקב"ה.

מקור 9 - ההוראה: עצם הרצון להיות כהן גדול יוביל אותנו לשם!

והנה, ידועים דברי הבעל שם טוב ש"במקום שרצונו של אדם - שם הוא נמצא". במילים אחרות: גם אם אדם אינו שייך בפועל לדרגה מסוימת, אם הוא רוצה להגיע לדרגה זו, הוא כבר נמצא שם במובן מסוים.

וכך יש לומר בקשר לרצון להיות כהן גדול, ויתירה מזו - ביסוד דברי בעל הטורים על פרשת יתרו:

"ואתם תהיו לי ממלכת כהנים - אילו זכו ישראל היו כולם כהנים גדולים [אלא שבינתיים גרם חטא העגל]. ולעתיד לבא תחזור להם: שנאמר "וְאַתֶּם כְּהֹנֵי ה' תִּקְרְאוּ" (בנבואות ישעיה)".

כן תהיה לנו בביאת משיח צדקנו תיכף ומיד ממש!

⁹ כמובן שכולם מוכרחים לקבוע עיתים לתורה, לפחות "פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית", אבל עיקר עיסוקם הוא בחיי המעשה. כמבואר בארוכה בתנאי פרק לז, וגם באגרת הקודש סי' ה' הטעם לכך שזהו עיסוק רוב ישראל.

¹⁰ בהערה 80 בשיחה, הרבי מביא דברי הרמב"ם בהל' שמיטה ויובל שם מסיים שהלוי צריך שיהיה לו "דבר המספיק לו", היינו ש"לא שישליך עצמו על הציבור" (רדב"ז), והיינו שגם העוסק התורה צריך לעבוד מעט (רמב"ם הל' ת"ת פ"ג ה"ט"ז). משא"כ הכהן גדול (ודוגמתו) שצריך שיהיה גדול מכל אחיו, אין לו ממון כל הכהנים נותנין לו משלהן כל אחד לפי עשרו עד שיעשיר יותר מעשיר שבכולן (רמב"ם ריש פ"ה מהל' כלי המקדש).

במילים אחרות (בדרך אפשר): (א) רוב בני ישראל צריכים לעבוד; (ב) מי שנדבה רוחו אותו - יכול להסתפק במועט וגם לעבוד מעט; (ג) הכהן הגדול, אדם מאוד מיוחד - צרכיו מוטלים על הציבור, ועד שיעשירו אותו יותר מהם.

¹¹ הערה 81 בשיחה: "ובאופן אחר קצת יש לומר: עיקר העבודה וההוראה לכל אחד מישראל הוא העבודה דקיום המצוות - דירה בתחתונים, אלא שבכדי שהמצוות יהיו כדבעי צריך להיות גם העבודה (במיעוט בני אדם עכ"פ) דלויים - מארי תורה, מובדלים מדרכי העולם, שזוהי השמירה למצוות, ואשר אלו שעוסקים בעניני עולם לא ישתקעו בזה. אמנם הכח שיש לכל אחד להפך את העולם שיהיה דירה לעצמותו הוא מצד ההרגש ד"רוצה בכך", דביקות והתקשרות באלקות". וראה המסקנה בסוף הערה הקודמת, בדרך אפשר.

⁶ וע"ד הביאור על מינוי הכהנים הגדולים בתקופת בית שני, ש"כל אחד ואחד לא הוציא שנתו" (יומא ט, א), ובכל זאת הם השתדלו לקנות תפקיד זה, שזה היה מצד גדול רצונם ותשוקתם להיכנס לקודש הקדשים - ולו רק פעם אחת!

⁷ לקהל מתקדם: ועפ"ז מובן הטעם לקריאת שם הפרשה "קורח" ולא "ויקח קורח", להודיענו שטענת קורח כשלעצמה היא טובה, ויש ללמוד מזה הוראה בעבודת ה' כדלקמן, אלא שהבעיה שלו הייתה ב"ויקח קורח" - בכך שעורר מחלוקת סביב זה, לרצות להיות כהן גדול בפועל, נגד רצונו של הקב"ה.

⁸ רמב"ם הל' כלי המקדש ה, ז: "ובית יהיה לו מוכן במקדש והוא הנקרא לשכת כ"ג, ותפארתו וכבודו שיהיה יושב במקדש כל היום, ולא יצא אלא לביתו בלבד בלילה או שעה או שתיים ביום, ויהיה ביתו בירושלים ואינו זז משם".